

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 3, Article Number: 1C0423

EDUCATION SCIENCES

Received: October 2010

Accepted: July 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Ersin Karademir

Özden Tezel

Eskisehir Osmangazi University

eekarademir@gmail.com

Eskisehir-Turkey

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUM VE ENDİŞELERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Araştırmanın amacı, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları ile Sosyal Alanlar Eğitimi programlarında tezsiz yüksek lisans öğrenimi gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeylerini ve cinsiyet, öğrenim görülen program, mezun olunan ortaöğretim türü, lisans mezuniyet not ortalaması değişkenlerine göre bu düzeylerin farklılaşma durumunu belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitülerine bağlı Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik, Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih Öğretmenliği Programlarına kayıtlı toplam 120 tezsiz yüksek lisans öğrencisi seçkisiz olarak çalışma grubuna alınmıştır. Çalışmada tarama deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunu ölçmek amacıyla, Aşkar ve Erdem'in [1] 1987 yılında geliştirdiği "Tutum Ölçeği" ile Geoffrey ve Behets'in [2] 1999 yılında geliştirip Kaya ve Büyükkasap'ın [17] 2005 yılında Türkçeye çevirdiği "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Endişe Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeylerinin; cinsiyete, öğrenim gördükleri programa, mezun oldukları ortaöğretim türüne ve lisans mezuniyet not ortalamasına göre anlamlı farklılaşma göstermediği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum,

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Endişe,

Ortaöğretim Öğretmen Adayları

INVESTIGATION OF PRESEVICE TEACHERS' ATTITUDE TOWARD TEACHING PROFESSION AND ANXIETY

ABSTRACT

Purpose of this study is to determine level of attitude toward teaching profession and level of anxiety toward teaching profession of the students that studying at Secondary School Science and Math Education and Social Sciences Education. For this purpose, 120 pedagogical students are taken to sample that are in Class of Physics, Chemist, Biology, Turkish Language and Literature and History teachers. Scanning model is used in this study. As data gathering tool; "Attitude Scale" for teachers' attitude toward teaching profession which is developed by Aşkar and Erdem [1] (1987) and "Anxiety Scale" for teachers' anxiety toward teaching profession which is developed by Geoffrey and Behets [2] (1999) and adapted to Turkish by Kaya and Büyükkasap [17] (2005) are used. At this study, there are no meaningful differences between preservice teachers' gender, program, graduated high school types and GPAs.

Keywords: Attitude Toward Teaching Profession,
Anxiety Toward Teaching Profession,
Secondary Education Preservice Teachers

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Eğitim sisteminin temel ögesi olan öğretmenlik, toplumu etkileme gücüne sahip olan mesleklerden birisidir. Atatürk'ün " Milletleri kurtaranlar, yalnız ve ancak Muallimlerdir" ve "...Toplumumuzu hakikat hedefine, mutluluk hedefine ulaştırmak için iki orduya ihtiyaç vardır; biri vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, öteki milletin geleceğini yoğuran irfan ordusu... " sözleri; eğitim, eğitimci ve eğitim kurumlarına verdiği önemi ve onlara düşen görevi göstermektedir. Öğretmenlik insanlık tarihinin belki de en anlamlı mesleğidir. Öğretmenin, ülkesine hizmeti en büyük erdem sayan; zihinsel, bedensel, ruhsal ve duygusal yönden sağlıklı; kendisiyle ve toplumla barışık; özgüveni yüksek, çevresine saygılı, geniş dünya görüşüne sahip; ihtiyaç duyduğu bilgi kaynaklarına ulaşabilen ve öğrenmeyi hayat boyu devam eden bir süreç hâline getirmiş birey olması, nitelikli insan gücünü yetiştirebileceği bakımından son derece önemlidir. Şu halde öğretmenlerin; kendilerinden beklenen sorumlulukları istenilen düzeyde yerine getirebilmeleri ve başarılı olabilmeleri, önemli ölçüde mesleğine yönelik tutumları ve sahip oldukları niteliklere bağlıdır.

Nitelikli öğretmen yetiştirmede, eğitim fakültelerine gelen öğrencilerin kişilik, mesleğe yönelik tutum ve endişeleri gibi özellikleri dikkate alınmalıdır. Eğitimin davranışsal hedefleri; bilişsel, devinsel (psikomotor) ve duyuşsal olmak üzere üçlü bir sınıflandırma ile açıklanabilmektedir [3, 4 ve 5]. Eğitim araştırmalarına konu olan bu üç tür davranıştan duyuşsal özellikler; ilgiler, tutumlar ve alışkanlıklar gibi nitelikleri kapsar [6]. Tutum, herhangi bir insana, olaya, çevreye veya düşünceye karşı olumlu veya olumsuz davranma eğilimi göstermektir. Tutum, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla, davranışın önemli ve kritik bir yordayıcısı olarak görülen psikolojik bir yapıdır [7].

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili tutumları, öğretmenlikle ilgili düşüncelerini yansıttığı gibi, meslek yaşantıları üzerinde de etkili olabilmektedir [8]. Özellikle bir mesleğe yönelik olarak geliştirilen tutum, bireyin o meslekteki başarısının en önemli belirleyicisidir [9]. Bir öğretmenin alanı ile ilgili bilgi ve becerilere sahip olması tek başına yeterli olmamakta, bunun yanı sıra öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunun da olumlu olması gerekmektedir [9, 10 ve 11]. Bu yüzden, öğretmen adaylarına verilen eğitim, onların mesleklerine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaya yönelik olmalıdır [12, 13 ve 14]. Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu tutum geliştirebilmeleri için, öncelikle eğer var ise endişelerinin giderilmesi gerekmektedir. Öğretmen endişelerinin araştırılmasının temeli ve öğretimi mükemmel hâle getirme çalışmaları, Fuller'in [15] çalışmalarına dayanmaktadır [2]. Fuller [15] öğretmen endişelerini; kişisel, etkileşim ve görevle ilgili endişeler olmak üzere üç başlık altında toplamıştır. Kişisel alandaki endişeler, öğretmenin kendi yeterliliği hakkındaki endişeleri içermektedir. Ayrıca, öğretim ortamı, sınıf kontrolü ve çevrenin yetersizliğiyle ilgili endişeler de bu gruba girmektedir. Öğretmenler, öğrenciler tarafından sevilme istemekte, öğrenciler tarafından gözlenmekten endişelenebilmekte ve başarısızlık korkusu taşıyabilmektedirler. Etkileşim ile ilgili endişeler, öğrenci öğrenmesiyle ilgili endişeleri içerir. Ayrıca öğrencilerin; sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını tanıma ve öğrenme, problemlerini teşhis etme de bu alana girmektedir. Görevle ilgili endişeler ise, öğretmenin rutin ve güncel görevleri hakkındaki endişelerle ilgilidir. Çok öğrenci ile çalışmak, yetersiz materyal ve zaman baskısı gibi endişeler de bu gruba girmektedir [17]. Eğitim sisteminde önemli bir yeri olan öğretmenlerin sağlıklı, bilgili ve başarılı bir şekilde yetiştirilmeleri için meslekleriyle ilgili

endişelerinin belirlenmesi ve tespit edilen olumsuzlukların en aza indirilmesi gerekmektedir [17, 18, 19 ve 20].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Öğretmen adaylarının, branşlarına ve öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmeleri ve bu alanlarda kendilerini yetiştirmeleri, onların gelecekteki mesleki yaşantıları için önem arz etmektedir. Ürünü insan olan ve başlı başına bir amaç olmaktan öte, kendilerini yüce gayesine ulaştıran bir vasıta olan öğretmenlik mesleği. Keza, öğretmen yetiştirme görevini üstlenenlerin; öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerini bilmesi, onları iyi birer öğretmen olarak yetiştirmeleri bakımından önemlidir. Bu sebeple; bu çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeyleri bazı demografik değişkenlere göre belirlenmeye çalışılmıştır.

2.1. Araştırmanın Problemi (Research Problem)

Ortaöğretim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri nasıldır?

2.2. Araştırmanın Alt Problemleri (Research Sub Problems)

- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri ne düzeydedir?
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri onların
 - o cinsiyetine,
 - o öğrenim gördükleri tezsiz yüksek lisans programına,
 - o mezun oldukları ortaöğretim türüne,
 - o lisans mezuniyet not ortalamasına göre farklılaşmakta mıdır?

3. YÖNTEM (METHOD)

Araştırma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitülerine bağlı altı programda öğrenim gören toplam 120 tezsiz yüksek lisans öğrencisi ile sınırlıdır. Çalışmada öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeylerinin, çeşitli demografik değişkenlere göre değerlendirilmesinde tarama deseni kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır [16].

3.1. Çalışma Grubu (Study Group)

Araştırmada, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı Fizik, Kimya, Biyoloji ve Matematik Öğretmenliği ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olan Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih Öğretmenliği Programlarında; 2009-2010 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören toplam 120 tezsiz yüksek lisans öğrencisi çalışma grubu olarak seçilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin, kişisel özelliklerine göre frekans (*f*) ve yüzde (%) dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1'e göre öğrencilerin; %25,8'i erkek ve %74,2'si kızdır. Öğrenim gördükleri tezsiz yüksek lisans programına göre; %20,8'i Fizik, %9,2'si Kimya, %19,2'si Biyoloji, %22,5'i Matematik, %19,2'si Türk Dili ve Edebiyatı ve %9,2'si Tarih öğretmen adaydır. Mezun olunan ortaöğretim türüne göre de, öğretmen adaylarının %42,5'i Genel Lise, %25,0'i Anadolu Lisesi, %32,5'i de Süper Lise mezunudur. Lise mezuniyet not ortalamasına göre; öğrencilerin %10,8'i "2,00-

2,49", %39,2'si "2,50-2,99", %34,2'si "3,00-3,49", %15,8'i de "3,50-4,00" not ortalamasına sahiptir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kişisel özellikleri
(Table 1. Demographic characteristic of teacher candidates attended
this study)

	f	%
Cinsiyet		
Kız	89	74,2
Erkek	31	25,8
Toplam	120	100,0
Alan		
Fizik	25	20,8
Kimya	11	9,2
Biyoloji	23	19,2
Matematik	27	22,5
Türk Dili ve Edebiyatı	23	19,2
Tarih	11	9,2
Toplam	120	100,0
Mezun Olunan Ortaöğretim Türü		
Genel Lise	51	42,5
Anadolu Lisesi	30	25,0
Süper Lise	39	32,5
Toplam	120	100,0
Lisans Mezuniyet Not Ortalaması		
2,00-2,49	13	10,8
2,50-2,99	47	39,2
3,00-3,49	41	34,2
3,50-4,00	19	15,8
Toplam	120	100,0

3.2. Veri Toplama Aracı (Data Gathering Tool)

Araştırmada veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; cinsiyet, alan, mezun olunan ortaöğretim türü ve lisans mezuniyet not ortalamasını belirlemek üzere kişisel bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ve üçüncü bölümde ise, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Endişe Ölçeği kullanılmıştır.

3.2.1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (Attitude Toward Teaching Profession Scale)

Aşkar ve Erdem'in [1] 1987 yılında geliştirdiği "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" beşli likert tipinde olup on maddeden oluşmuştur. İlgili ölçek tek boyutlu olup, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte, öğretmenlik mesleği ile ilgili altı tane olumlu ve dört tane olumsuz maddeye yer verilmiştir. Ölçme aracının iç tutarlılık Croanbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,82 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada elde edilen veriler üzerinden ölçeğin iç tutarlılık Croanbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,88 olarak bulunmuştur.

3.2.2. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Endişe Ölçeği (Anxiety Toward Teaching Profession Scale)

Geoffrey ve Behets'in [2] 1999 yılında geliştirip Kaya ve Büyükkasap'ın [17] 2005 yılında Türkçeye çevirdikleri "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Endişe Ölçeği" beşli likert tipinde olup onbeş maddeden oluşmuştur. Öğretmen adayları için hazırlanan endişe ölçeğinde, adayların endişeleri; görev, kişisel ve çatışma olmak üzere üç kategoride belirlenmeye çalışılmıştır. Görevle ilgili endişeler; öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getirme süreciyle ilgili olarak; ölçeğin 3., 4., 5., 10. ve 14. maddelerinden oluşturmaktadır. Kişisel endişeler; öğretmenlik mesleğiyle öğretmen adayının kişiliğinin uyuşma durumu ve mesleğin yürütülmesinde kişisel olarak yaşanabilecek endişeleri içermekte olup, ölçeğin 1., 7., 11., 12. ve 13. maddelerinden oluşmaktadır. Çatışma ile ilgili olanlar ise; öğretmen adayının öğretmenlik mesleğini yürütmesi sürecinde, iletişim kurmak zorunda olduğu bireylerle iletişim sırasında yaşanabilecek endişeleri içermekte olup, ölçeğin 2., 6., 8., 9. ve 15. maddelerinden oluşturmaktadır. Endişe ölçeğinin iç tutarlılık Croanbach alpha güvenirlik katsayısı 0,83 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada elde edilen veriler üzerinden ölçeğin iç tutarlılık Croanbach alpha güvenirlik katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur.

3.2.3. Kişisel Bilgi Formu (Personal Information Form)

Çalışma grubunun kişisel bilgileri (cinsiyet, alan, mezun olunan ortaöğretim türü ve lisans mezuniyet not ortalaması) hakkında bilgi toplamak amacıyla geliştirilmiş bir bilgi formu kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSION)

Öğretmen adaylarının tutum ve endişe düzeylerini içeren en düşük, en yüksek, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'ye göre; 120 öğretmen adayının en düşük tutum puanı 10, en yüksek tutum puanı ise 50'dir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olarak elde edilen tutum ortalama değeri 39,80'dir. Çalışma grubunun endişe toplam puanlarına bakıldığında ise; en düşük 10, en yüksek 75 endişe puanına ve 40,84 ortalama değere sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının tutum ve endişe düzeyleri
(Table 2. Attitude and anxiety' levels of preservice teachers)

	N	En Düşük	En Yüksek	\bar{X}	ss
Tutum	120	10	50	39,80	8,40
Endişe	120	15	75	40,84	11,27

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin, 5 seçenekli ve 10 maddeden oluşması sebebiyle; Tablo 2'de de verildiği gibi tutum ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan ise 50'dir. Tutum puanları dikkate alınarak tutum grupları için; "düşük", "orta" ve "yüksek" olmak üzere üç farklı düzey belirlenmiştir. Her tutum düzeyi için puan ortalama değerleri Tablo 3'de sunulmuştur. Tablo 2'de verilen, çalışma grubunun ortalama tutum puanı 39,80 olduğundan; Tablo 3'e göre, öğretmen adayları öğretmenlik mesleğine yönelik olarak "yüksek" düzeyde tutum sergilemektedirler.

Öğretmenlik mesleğine yönelik endişe ölçeğinin, 5 seçenekli ve 15 maddeden oluşması sebebiyle; Tablo 2'de verildiği gibi endişe ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 15, en yüksek puan ise 75'dir. Endişe puanları dikkate alınarak grup için; "düşük", "orta" ve "yüksek" olmak üzere üç farklı endişe düzeyi belirlenmiştir. Her endişe düzeyi için puan ortalama değerleri Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 2'ye göre, çalışma grubunun ortalama endişe puanı 40,84 olduğuna göre; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olarak "orta" düzeyde endişe duydukları söylenebilir.

Tablo 3. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum gruplarına karşılık gelen puan ortalama değerleri

(Table 3. Mean values of attitude towards teaching profession)

Grup Tutum Düzeyi	Puan Ortalama Değerleri
DÜŞÜK	10 - 23 arası
ORTA	24 - 37 arası
YÜKSEK	38 - 50 arası

Tablo 4. Öğretmenlik mesleğine yönelik endişe gruplarına karşılık gelen puan ortalama değerleri

(Table 4. Mean values of anxiety towards teaching profession)

Grup Endişe Düzeyi	Puan Ortalama Değerleri
DÜŞÜK	15 - 35 arası
ORTA	36 - 55 arası
YÜKSEK	56 - 75 arası

Tablo 5. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşması

(Table 5. Preservice teachers attitudes and anxiety towards the teaching profession and the variables according to gender differences)

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Tutum	Kız	89	40,62	8,3	1,829	,070
	Erkek	31	37,45	8,2		
Endişe	Kız	89	40,41	10,8	-,700	,485
	Erkek	31	42,06	12,5		

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin, cinsiyet değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediğini test etmek amacıyla bağımsız gruplar t-testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 5'de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre kız ve erkek öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeylerinde anlamlı farklılık yoktur ($p>0,05$). Tablo 5 incelendiğinde en yüksek ortalamalar; kız ($\bar{X}=40,62$) öğretmen adayları için öğretmenlik mesleğine yönelik "tutum" puanına, erkek ($\bar{X}=42,06$) öğretmen adayları için de öğretmenlik mesleğine yönelik "endişe" puanına aittir.

Araştırma bulgularına göre, anlamlı bir farklılaşma oluşmamakla birlikte; kız öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak, erkeklerden daha yüksek olumlu tutum sergiledikleri ve erkek öğretmen adaylarının, kızlardan daha fazla öğretmenlik mesleğine yönelik endişe taşıdıkları anlaşılmaktadır. Bulut ve Doğan'ın [21] ve Şahin Taşkın ve Hacıömeroğlu'nun [22] araştırmasında da, cinsiyet ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeyleri arasında bir farklılaşma bulunmamıştır. Gömleksiz, Oral ve Bulut [23]; Gürbüz Türk ve Genç [24]; Başbay, Ünver ve Bümen [25] tarafından yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Çapa ve Çil [18]; Güneşli ve Aslan [26] ve Çetinkaya [27] tarafından yapılan araştırmalarda ise, bu çalışmanın bulgularının aksine; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarına göre kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılaşma olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin öğrenim gördükleri programa göre ortalama, standart sapma, en büyük ve en küçük değerleri

(Table 6. Mean, standard deviation, maximum and minimum values of attitudes and anxiety toward teaching profession of preservice teachers according to classes)

	Öğrenim Görülen program	N	\bar{X}	SS	En Küçük	En Büyük
Tutum	Fizik	25	37,68	10,09	10	48
	Kimya	11	37,45	8,14	22	48
	Biyoloji	23	39,65	9,56	11	49
	Matematik	27	41,14	5,54	28	49
	Edebiyat	23	42,95	4,78	33	49
	Tarih	11	37,45	12,17	15	50
	Toplam	120	39,80	8,40	10	50
Endişe	Fizik	25	42,04	12,37	24	70
	Kimya	11	42,18	12,58	27	68
	Biyoloji	23	40,86	10,45	15	60
	Matematik	27	38,51	10,63	26	70
	Edebiyat	23	38,65	9,41	23	58
	Tarih	11	47,00	13,57	27	69
	Toplam	120	40,84	11,27	15	70

Öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin, öğrenim gördükleri programa göre ortalama, standart sapma, en büyük ve en küçük değerlerini veren ANOVA sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur. Tablo 6 incelendiğinde, öğretmenlik mesleğine yönelik "tutum" puanına göre en yüksek ortalamalar sırasıyla; Edebiyat ($\bar{X}=42,95$), Matematik ($\bar{X}=41,14$) öğretmen adaylarına aittir. En düşük ortalamalar ise; Fizik ($\bar{X}=37,68$) Kimya ($\bar{X}=37,45$), Biyoloji ($\bar{X}=39,65$) ve Tarih ($\bar{X}=37,45$) öğretmen adaylarına aittir. Öğretmenlik mesleğine yönelik "endişe" puanına göre ise, en yüksek ortalamalar sırasıyla; Tarih ($\bar{X}=47,00$), Kimya ($\bar{X}=42,18$) ve Fizik ($\bar{X}=42,04$) öğretmen adaylarına aittir. En düşük ortalamalar ise; Biyoloji ($\bar{X}=40,86$), Edebiyat ($\bar{X}=38,65$) ve Matematik ($\bar{X}=38,51$) öğretmen adaylarına aittir.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin öğrenim gördükleri programa göre farklılaşma durumu
(Table 7. Preservice teachers attitudes and anxiety towards the teaching profession and the variables according to field differences)

Tutum						
Bölümler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Toplam	Gruplar Arası	512,116	5	102,423	1,477	,203
	Gruplar İçi	7904,476	114	69,338		
	Toplam	8416,592	119			
Endişe						
Bölümler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Toplam	Gruplar Arası	728,828	5	145,766	1,155	,336
	Gruplar İçi	14391,163	114	126,238		
	Toplam	15119,992	119			

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinde, öğrenim gördükleri programa göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Tablo 7'ye göre gruplar arasında anlamlı farklılaşma

oluşmamıştır. Buna göre, anlamlı bir farklılaşma oluşmamakla birlikte; Edebiyat ve Matematik öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak Fizik, Kimya, Biyoloji ve Tarih öğretmen adaylarından daha yüksek tutum sergiledikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak; Tarih, Biyoloji, Kimya ve Fizik öğretmen adaylarının, Edebiyat ve Matematik öğretmen adaylarından daha fazla endişe duydukları anlaşılmaktadır. Kartal [28] ve Çapri & Çelikkaleli'nin [29] araştırmasında da, alan türü ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeyleri arasında bir farklılaşma bulunmamıştır. Bu sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Bulut ve Doğar'ın [21] ve Bulut'un [31] araştırmalarında, bu çalışmanın bulgularının aksine; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum/endişe puanlarının alan türüne göre anlamlı farklılaşma gösterdiği belirtilmiştir.

Tablo 8. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin mezun oldukları ortaöğretim türüne göre ortalama, standart sapma, en büyük ve en küçük değerleri
(Table 8. Mean, standard deviation, maximum and minimum values of attitudes and anxiety toward teaching profession of preservice teachers according to graduated high school)

	Mezun Olunan Ortaöğretim Türü	N	\bar{X}	SS	En Küçük	En Büyük
Tutum	Genel Lise	51	38,41	9,86	10	49
	Anadolu Lis.	30	40,63	6,15	28	50
	Süper Lise	39	41,00	7,73	12	49
	Toplam	120	39,80	8,40	10	50
Endişe	Genel Lise	51	42,64	11,61	25	70
	Anadolu Lis.	30	40,20	10,12	24	59
	Süper Lise	39	38,97	11,58	15	70
	Toplam	120	40,84	11,27	15	70

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin, mezun oldukları ortaöğretim türüne göre ortalama, standart sapma, en büyük ve en küçük değerlerini veren ANOVA sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur. Öğretmen adaylarının yarısına yakınının genel liseden mezun olduğu, bunun yanı sıra süper lise ve anadolu lisesinden mezun olanların da ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrenimini tercih ettiği görülmektedir. Tablo 8 incelendiğinde, öğretmenlik mesleğine yönelik "tutum" puanına göre; en yüksek ortalama, Süper Lise ($\bar{X}=41,00$) mezunu olan öğretmen adaylarına, en düşük ortalama ise, Genel Lise ($\bar{X}=38,41$) mezunu olan öğretmen adaylarına aittir. Öğretmenlik mesleğine yönelik "endişe" puanına göre ise, en yüksek ortalama Genel Lise ($\bar{X}=42,64$) mezunu olan öğretmen adaylarına, en düşük ortalama da, Süper Lise ($\bar{X}=38,97$) mezunu olan öğretmen adaylarına aittir.

Tablo 9. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin mezun oldukları ortaöğretim türüne göre farklılaşma durumu

(Table 9. Preservice teachers attitudes and anxiety towards the teaching profession and the variables according to graduated high school differences)

Mezun Olunan Ortaöğretim Türü	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Tutum						
Toplam	Gruplar Arası	175,272	2	87,636	1,244	,292
	Gruplar İçi	8241,30	117	70,439		
	Toplam	8416,592	119			
Endişe						
Toplam	Gruplar Arası	314,570	2	157,285	1,243	,292
	Gruplar İçi	14805,421	117	126,542		
	Toplam	15119,992	119			

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinde, mezun oldukları ortaöğretim türüne göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur. Tablo 9'a göre gruplar arasında anlamlı farklılaşma saptanmamıştır. Buna göre, anlamlı bir farklılaşma oluşmamakla birlikte; Süper Lise mezunu olan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak Genel Lise mezunu olan öğretmen adaylarından daha yüksek tutum sergiledikleri anlaşılmaktadır. İlgili literatüre bakıldığında Üstün'ün [32] 2007 yılında, farklı branşlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını karşılaştırmalı olarak incelediği çalışmasında, mezun olunan lise türünün öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu etkilemediği görülmektedir. Çetinkaya [27] ve Şimşek'in [33] araştırmasında da, lise mezuniyet türü ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeyleri arasında bir farklılaşma bulunmamıştır.

Tablo 10. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin lisans mezuniyet notuna göre ortalama, standart sapma, en büyük ve en küçük değerleri

(Table 10. Mean, standard deviation, maximum and minimum values of attitudes and anxiety toward teaching profession of preservice teachers according to grade point average)

	Lis.Mez. Notu.	N	\bar{X}	SS	En Küçük	En Büyük
Tutum	2,00-2,49	13	40,46	5,23	31	48
	2,50-2,99	47	38,76	8,91	10	50
	3,00-3,49	41	39,80	8,52	11	48
	3,50-4,00	19	41,94	8,76	18	49
	Toplam	120	39,80	8,40	10	50
Endişe	2,00-2,49	13	38,69	10,12	24	58
	2,50-2,99	47	40,59	12,41	15	70
	3,00-3,49	41	41,00	9,83	24	70
	3,50-4,00	19	42,57	12,50	23	69
	Toplam	120	40,84	11,27	15	70

Öğretmen Adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin, lisans mezuniyet notuna göre; ortalama, standart sapma, en büyük ve en küçük değerlerini veren ANOVA sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur. Öğretmen adaylarının lisans mezuniyet not ortalamaları ağırlıklı olarak 2,50-3,50 arasındadır. Tablo 10 incelendiğinde, öğretmenlik mesleğine yönelik "tutum" puanına göre en yüksek ortalamalar; lisans mezuniyet notu 3,50-4,00 arasında ($\bar{X}=41,94$) ve 2,00-2,49 arasında ($\bar{X}=40,46$) olan öğretmen adaylarına aittir. En düşük ortalamalar ise; lisans mezuniyet notu 3,00-3,49 arasında ($\bar{X}=39,80$) ve 2,50-2,99 arasında ($\bar{X}=38,76$) olan öğretmen adaylarına aittir. Öğretmenlik mesleğine yönelik "endişe" puanına göre ise, en yüksek ortalamalar; lisans mezuniyet notu 3,50-4,00 arasında ($\bar{X}=42,57$) ve 3,00-3,49 arasında ($\bar{X}=41,00$) olan öğretmen adaylarına aittir. En düşük ortalamalar ise; lisans mezuniyet notu 2,50-2,99 arasında ($\bar{X}=40,59$) ve 2,00-2,49 arasında ($\bar{X}=38,69$) olan öğretmen adaylarına aittir.

Tablo 11. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin lisans mezuniyet notuna göre farklılaşma durumu
(Table 11. Preservice teachers attitudes and anxiety towards the teaching profession and the variables according to grade point average differences)

Tutum						
Lisans Mezuniyet Notu	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Toplam	Gruplar Arası	143,549	3	47,850	,671	,572
	Gruplar İçi	8273,043	116	71,319		
	Toplam	8416,592	119			
Endişe						
Lisans Mezuniyet Notu	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Toplam	Gruplar Arası	121,272	3	40,424	,313	,816
	Gruplar İçi	14998,720	116	129,299		
	Toplam	15119,992	119			

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinde, lisans mezuniyet notuna göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 11'de verilmiştir. Tablo 11'e göre, gruplar arasında anlamlı farklılaşma saptanmamıştır. Ancak, anlamlı bir farklılaşma oluşmamakla birlikte Tablo 10'dan; lisans notu 3,50-4,00 arasında ve 2,00-2,49 arasında olan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak; lisans notu 3,00-3,49 arasında ve 2,50-2,99 arasında olan öğretmen adaylarından daha yüksek tutum sergiledikleri anlaşılmaktadır. Özgür'ün [30] 1994 yılında yaptığı çalışmada, akademik başarısı yüksek öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak; lisans mezuniyet notu 3,50-4,00 ve 3,00-3,49 arasında olan öğretmen adaylarının, lisans mezuniyet notu 2,50-2,99 ve 2,00-2,49 arasında olan öğretmen adaylarından daha fazla endişe duydukları anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS)

Araştırmada; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olarak; "yüksek" düzeyde tutum sergiledikleri ve "orta" düzeyde endişe duydukları tespit edilmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğiyle ilgili kitaplar okumaktan zevk aldıkları; öğretmenliği zevkli, onurlu, saygın mesleklerden biri olarak gördükleri; öğretmenlik mesleğini sevdikleri ve öğretmen olmayı çok istedikleri; öğretmenliğin kendileri için ideal ve değerli bir meslek olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca öğretmen adaylarının endişe düzeylerini ölçen maddelerle ilgili olarak -hizmet öncesinde yeterli eğitim alma, alanıyla ilgili öğretmenlerden yeterince destek alma; bir gözlemci (müfettiş vb.) huzurunda iyi performans gösterme, farklı yapıdaki öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilme, düzensiz ve adil olmayan notlar verecek olma, öğrencilerin sorunlarını teşhis edebilme, öğretmen olarak kendisini yeterli görme ve sınıf yönetimi-gibi konularda endişelerinin olduğu; deneyimli öğretmenler tarafından saygı ve kabul görme; çok kalabalık sınıflarda çalışma, öğrencileri entellektüel ve duygusal gelişime yöneltme, her öğrenciye ihtiyacı olanı verme, öğretim tarzının beğenilmesi, sınıfın kontrolünü dengeli bir tavırla sağlayabilme- gibi konularda "orta düzeyde" korkularının olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeylerinin; cinsiyete, öğrenim gördükleri programa, mezun oldukları ortaöğretim türüne ve lisans mezuniyet not ortalamasına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı anlaşılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, anlamlı farklılaşma oluşmamakla birlikte; kız öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak erkeklerden daha yüksek olumlu tutum sergilemekte ve erkek öğretmen adayları, kızlardan daha fazla öğretmenlik mesleğine yönelik endişe duymaktadırlar. Kızların, erkeklere göre öğretmenlik mesleğini daha çok benimsediği ve öğretmenlik bilincine daha fazla eriştiği söylenebilir.

Araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeylerinin, öğrenim gördükleri programa göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir. Ancak ortalama değerlere bakıldığında; edebiyat ve matematik öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak fizik, kimya, biyoloji ve tarih öğretmen adaylarından daha yüksek tutum sergiledikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak; tarih, kimya, biyoloji ve fizik öğretmen adaylarının, edebiyat ve matematik öğretmen adaylarından daha fazla endişe duydukları anlaşılmaktadır. Öğretmen alımlarında kimya, biyoloji, fizik ve tarih öğretmeni kontenjanlarının çok az olması hatta son zamanlarda neredeyse hiç olmaması; kimya, biyoloji, fizik ve tarih öğretmeni adaylarının moralini ve güdülenmesini olumsuz etkilemektedir diyebiliriz. Kimya, biyoloji, fizik ve tarih öğretmeni adaylarının istihdam problemine getirilecek çözüm; kimya, biyoloji, fizik ve tarih öğretmeni adaylarının eğitim-öğretim sürecini daha verimli geçirmelerini, mesleği benimsemelerini ve mesleğe yönelik olumlu tutumlarının yükselmesini sağlayacaktır.

Tutum ve endişe puanları bakımından mezun olunan lise türüne göre gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir. Ancak ortalama değerlere bakıldığında; süper lise mezunu olan öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak genel lise mezunu olan öğretmen adaylarından daha yüksek tutum sergilemektedirler. Ayrıca, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak; genel lise mezunu olan öğretmen adayları, Anadolu lisesi mezunu olan öğretmen adaylarından daha fazla endişe duymaktadırlar. Buna göre, genel lise mezunu öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik endişe düzeyleri, diğer okullardan

mezun olan öğretmen adaylarından daha yüksektir. Bu durum, süper lise mezunu olan öğretmen adaylarının; mesleğe ilişkin beklentilerinin yüksek olması ve seçtikleri alana ilgi duymalarıyla ilişkilendirilebilir.

Araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeylerinin, lisans mezuniyet not ortalamasına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir. Ancak ortalama değerlere bakıldığında; lisans notu 3,50-4,00 arasında ve 2,00-2,49 arasında olan öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak; lisans notu 3,00-3,49 arasında ve 2,50-2,99 arasında olan öğretmen adaylarından daha yüksek tutum sergilemektedirler. Ayrıca, öğretmenlik mesleğine yönelik olarak; lisans mezuniyet notu 3,50-4,00 ve 3,00-3,49 arasında olan öğretmen adayları, lisans mezuniyet notu 2,50-2,99 ve 2,00-2,49 arasında olan öğretmen adaylarından daha fazla endişe duymaktadırlar. Lisans mezuniyet notları dikkate alındığında, not ortalaması 3,50-4,00 aralığında olan öğretmen adaylarının; hem en yüksek tutum, hem de en yüksek endişe düzeylerine sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Not ortalaması 2,50-2,99 aralığındaki öğretmen adaylarının en düşük tutum ve 2,00-2,49 aralığındaki öğretmen adaylarının ise en düşük endişe düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Şu halde; başarı düzeyi en yüksek olan öğretmen adaylarının, mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirdikleri ve mesleğin bilincine eriştikçe, mesleğin gereklerini yerine getirmeye dair endişe düzeylerinin de yükseldiği söylenebilir. Başka bir deyişle, mesleğini ciddiye alan, eksiksiz, adil, mükemmel olma gibi konularda endişeye kapılan öğretmen adaylarının başarıyı yakaladığı açıktır. Buradan, orta düzeyde hissedilen endişe ile başarı arasında olumlu bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişe düzeylerinin bilinmesi ve olumlu yönde tutum ve endişe geliştirme çabası içine girilmesiyle, verimli bir öğretim gerçekleştirilebilir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara dayalı olarak öğretmen adaylarına, öğretim üyelerine, eğitim sistemine ve araştırmacılara yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir:

Mesleğe yönelik endişe düzeyinin en aza indirilebilmesi için, öğretmen adaylarına eğitim-öğretim sürecini daha verimli geçirmeleri ve mesleği benimsemeleri tavsiye edilebilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olmasına karşılık, orta düzeyde endişeye sahip olmaları sebebiyle; eğitim fakültelerinde öğretmenlik uygulaması ve özel öğretim yöntemleri derslerinin niteliği, endişe düzeyini aşağıya çekecek şekilde artırılmalıdır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının özgüvenlerini artıracak- becerilerle donatılmaları, endişe düzeylerinin azalması konusunda olumlu katkı sağlayabilir.

Öğretmen alımlarında kimya, biyoloji, fizik ve tarih öğretmeni kontenjanlarının çok az olması, öğretmen adaylarının güdülenmesini orta düzeyde de olsa olumsuz etkileyebilmektedir. Öğretmen adaylarının istihdam problemlerine getirilecek çözüm, onların mesleği benimsemelerini ve mesleğe yönelik endişe düzeylerinin azalmasını sağlayacaktır. Öğretmen alımlarında akademik başarının bir kriter olarak benimsenmesi öğretmenlerin niteliğini arttırabilir.

İleride birer öğretmen olarak karşımıza çıkacak ortaöğretim alanlarında eğitim gören öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğiyle ilgili görüşlerini ve okullarda eğitim-öğretim sırasında var olabilecek isteksizliklerinin nedenlerini; görüşme yöntemi ile ortaya çıkarabilen çalışmalar yapılabilir.

Öğretmen adaylarının yeterlilik algıları ile mesleğe yönelik tutum ve endişe düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılabilecek araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Aşkar, P. ve Erdem, M., (1987). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği. *Çağdaş Eğitim*, 121, ss:8-11.
2. Geoffrey, A.M. and Behets, D., (1999). Physical education teachers' concerns towards teaching. *Teaching and Teacher Education*, 15, pp:497-505.
3. Anderson, L.W., (1981). *Assasing affective chareacteristics in the schools*. Boston: Ally and Bacon.
4. Bloom, B.S., (1979). *Human characteristics and school learning*. New York: Mc Grav-Hill.
5. Turgut, M.F., (1977), *İlgilerin ölçülmesi*. Yayınlanmamış Ders Notu, No.6, ss:12, Ankara : Hacettepe Üniversitesi.
6. Büyükoztürk, Ş., (1997). Araştırmaya yönelik kaygı ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3(1-3), ss:453-464.
7. Anderson, L.W., (1988). Attitudes and their measurement.educational research, methodology and measurement, an international hanbook , Ed. John, P. Keves, New York: Pergamon Press, pp:421-426.
8. Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö., (2008). Investigation of pre-service teachers' attitudes towards teaching and professional self- efficacy beliefs according to their gender, programs, and faculties. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), ss:33-53.
9. Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M., (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi örneği).*Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), ss:71-83.
10. Şenel, H.G., Demir, İ., Sertelin, Ç., Kılıçaslan, A. ve Köksal, A., (2004) Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Eğitim Araştırmaları*, 15, ss:99-109.
11. Çetin, Ş., (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, ss:28-37.
12. Johnson, M.G. and Howell, A., (2005). Change in preservice teacher attitudes toward contemporary issues in education. ED: 490725, www.eric.ed.gov (20.10.2006).
13. Oral, B., (2004) Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim Araştırmaları*, 15, ss:88-98.
14. Senemoğlu, N., Özçelik, D.A., (1989). Öğretmen adaylarına "öğretmenlik bilgisi" kazandırma bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinin etkililiği. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 142, ss:18-21.
15. Fuller, F.F., (1969). Concerns of teachers: A developmental conceptualization. *American Educational Research Journal*, 6(2), pp:207-226.
16. Karasar, N., (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
17. Kaya A. ve Büyükkasap E., (2005). Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: Erzurum örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12 (2), ss:367-380.
18. Çapa, Y. ve Çil, N., (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, ss:69-73.

19. Güven, Ç., (1988). Ondokuz mayıs üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik anlayışları üzerine bir araştırma. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3.
20. Temizkan, M., (2008). Türkçe Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(3), ss:461-486.
21. Bulut, H. ve Doğar, Ç., (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2), ss:13-27.
22. Şahin T.Ç. ve Hacıömeroğlu, G., (2010). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları: nicel ve nitel verilere dayalı bir inceleme. İlköğretim Online, 9(3), ss: 922-933. Çevrimiçi: [ilkogretim-online.org.tr, 15.09.2010 tarihinde erişilmiştir]
23. Gömleksiz, M.N., Oral, B. ve Bulut, İ., (2006) Ortaöğretime nitelikli öğretmen yetiştirmede tezsiz yüksek lisans uygulaması. Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma Sempozyumu 20-22 Aralık 2004 Bildiriler Kitabı içinde (ss: 545-551), Ankara: MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
24. Gürbüz Türk, O. ve Genç, S.Z., (2004) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(7), ss:47-62.
25. Başbay, M., Ünver, G. ve Bümen, N.T., (2009) Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: boylamsal bir çalışma. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 59, ss:345-366.
26. Güneşli, A. ve Aslan, C., (2009). Evaluation of Turkish prospective teachers' attitudes towards Teaching profession (Near East University case). Procedia Social and Behavioral Sciences, 1(1), pp:313-319.
27. Çetinkaya, Z., (2009). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. İlköğretim Online, İlköğretim Online, 8(2), ss:298-305. Çevrimiçi: [ilkogretim-online.org.tr, 15.09.2010 tarihinde erişilmiştir].
28. Kartal, S., (2009). Tezsiz yüksek lisans programlarına devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, ss:223 -239.
29. Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö., (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15), ss:33-53.
30. Özgür, F.N., (1994). Öğretmenlik mesleğine karşı tutum. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
31. Bulut, İ., (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği). Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, ss:13-24.
32. Üstün, A., (2007). Farklı branşlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Çağdaş Eğitim Dergisi, 339, ss:20-27.
33. Şimşek, H., (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1). Çevrimiçi:[<http://efdergi.yyu.edu.tr>]